

Dhukkubbii qoonqoo fi ho'a qaamaa diimaa

Kabajamoo Maatii ykn Guddiftuu,

Waraqaan dhugaa kun isiniif kennamee jira:

- Sababni isaas isin ykn daa'imni keessan dhukkubbii qoonqoof saaxilamuu waan dandeessaniif.
- Dhimma Odeeffannoo qofaaf.

Odeeffannoo Waliigalaa Waa'ee Dhukkubbii qoonqoo fi ho'a qaamaa diimaa

Dhukkubbii qoonqoo fi ho'a qaamaa diimaan maalidha?

- Dhukkubbii qoonqoo kan dhufu baakteeriyaa garee *A Streptococcus* jedhamu irraati.
- Ho'i qaamaa diimaa kan uumamu baakteeriyaa garee *A Streptococcus* summii qaama keessatti uumuun shiifitaa namatti fidudha. Namni dhukkubbi qoonqoo qabu hundinuu dhukkuba ho'a qaamaa diimaa hin qabaatu.

Eenyutu qabamuu danda'a?

- Namni kamiyyuu dhukkubbii qoonqoo qabaachuu danda'a, garuu daa'imman umuriin isaanii barnootaaf ga'ee fi dargaggoota umrii kurnanii keessa jiran irratti baay'inaan mul'ata.
- Dhukkubbiin qoonqoo daa'imman waggaa 3 gadii irratti baay'ee hin mul'atu.
- Ho'i qaamaa diimaa yeroo baayyee daa'imman umuriin isaanii waggaa 3 hanga 18 gidduu jiran irratti mul'ata.
- Ijoolleen dhukkuba Ho'i qaamaa diimaa qaban akka waliigalaatti daa'imman dhukkubbii qoonqoo qofa qaban caalaa hin dhukkubsatan.

Mallattooleen dhukkuba kanaa maali?

- Dhukkubbii qoonqoo:
 - Ho'a qaamaa (Akaadaamiin Daa'immanii Ameerikaa ho'a qaamaa akka teempireechara 100.4°F [38°C] fi isaa ol ta'etti ibsa)
 - Dhukkubbii qoonqoo
 - Huuba qoonqoo
 - Limfii naannoo qoonqoo fi qoonqoo keessatti dhiita'uu
 - Mallattoowwan biroon mataa dhukkubbii, dhukkubbii garaa, oldeebisuu ykn ol guurraa ta'uu danda'a.
 - Daa'imman umuriin isaanii waggaa 3 gadi ta'e yeroo muraasaaf dhukkubbii qoonqoo kan qaban ta'us funyaan isaanii afaan irraa urgaa hamaa, ho'a qaamaa, jeeqamuu ykn goolamu, fi fedhii nyaataa dhabuu qabaachuu danda'u.
- Ho'i qaamaa diimaan gogaan akka waraqaa cirrachaa ta'ee akka namatti dhaga'amu godha.
 - Shifitaan kun naannoo jilba keessaa, jilba fi jilbaatti diimaa ifaa ta'a.
 - Naannoo afaaniitti halluu diimaa fakkaachuu danda'a.

Baakteeriyaa garee *A Streptococcus* akkamitti babal'ata?

- Baakteeriyaa Dhukkubbii qoonqoo fi ho'a qaamaa diimaa fidan copha qufaa, haxxiffanna,

hancufaa fi dhangala'aa funyaanii irraa dhufu keessatti argama.

- Namni dhukkuba qoonqoo ykn ho'a qaamaa diimaa qabu qufa'u ykn haxxiffatu fi namni biraan cophu kana yeroo hafuura baafatu babal'achuu danda'a.
- Akkasumas nama dhukkuba qoonqoo ykn ho'a qaamaa diimaa waliin meeshaalee ykn kubbayyaa qoodduudhaan babal'achuu danda'a.
- Baakteeriyaa kun baay'inaan kan hin mul'anne ta'us, namni tokko wanta ykn bakka baakteeriyaa kana irra jiru tuqee booda afaan, ija ykn funyaan isaa yeroo tuqus babal'achuu danda'a.
- Shifitaa ho'a qaamaa diimaa deebii qaamni summii tokkoof kennu waan ta'eef, shifitaan sun daddarbaa waan hin taaneef karaa tuqaatiin hin babal'atu.

Daa'imni Koo dhukkuba qoonqoo ykn ho'a qaamaa diimaa akka Qabu Akkamittan Beeka?

Ogeessi fayyaa baakteeriyaa dhukkuba qoonqoo ykn ho'a qaamaa diimaa fidu qorachuuf qoonqoo keessaa qoricha fudhachuu danda'a.

Yoo gaaffiilee dabalataa qabaattan ykn daa'imni keessan dhukkuba qoonqoo ykn ho'a qaamaa diimaa qaba jettanii yaaddoftan, ogeessa fayyaa keessan qunnamaa. Waraqaan kun odeeffannoo waliigalaa qofa kenna.

Yoo Daa'imni Koo dhukkuba qoonqoo ykn ho'a qaamaa diimaa qabaate Maaliin godha?

Dhukkuba qoonqoo ykn ho'a qaamaa diimaa akkamitti yaala?

- **Dhukkuboanni lamaan qoricha farra baakteeriyaa ogeessa fayyaatiin ajajamuun yaalamuu.**
- Ijoolleef haala mijeessaa, akka boqotan heyyama, bishaan qaama keessaa akka hin hir'anneef dhangala'oo baay'ee akka dhugan mirkaneessaa.
- Daa'imman ji'a 3 fi isaa gadi ta'anii fi ho'i qaamaa 100.4°F(38°C) fi isaa ol ta'e ogeessa fayyaa isaaniitiin ilaalamuu qabu.
- Mallattoolee daa'ima keessanii ilaalchisee yaaddoo yoo qabaattan ogeessa fayyaa daa'ima keessanii wajjin haasa'aa. **Yoo daa'imni keessan mallattoo bishaan hir'achuu agarsiisaa jiraate (daayiperii jiidhaan xiqqaachuu ykn fincaan yeroo biraa caalaa xiqqaachuu, yeroo idilee caalaa dadhabuu, joonja'uu, arrabni ykn funyaan goguu, imimmaan xiqqaachuu) hatattamaan ogeessa fayyaatiin ilaalamuu qaba.**

Gareen A *Streptococcus* akka hin babal'anne akkamitti gargaaruu danda'a?

- Haxxiffannaa, qufa'uu ykn funyaan haxaa'uu booda, harka yeroo baay'ee saamunaa fi bishaan ho'aan dhiqachuu.
- Yeroo qufaan ykn haxxifattan funyanii fi afaan keessan haguuggadhaa.
- Ija, funyaan fi afaan keessan tuquu dhiisuu.
- Nama dhukkuba qoonqoo qabu kamiyyuu waliin kubbayyaa meeshaalee nyaataa, nyaataa fi dhugaatii qooddachuu irraa fagaadhaa.
- Meeshaalee taphaa fi meeshaalee biroo ijoolleen afaan isaanii keessa kaa'an bishaanii fi saamunaadhaan sirriitti qulqulleessaa.

Daa'imni Koo Kunuunsa Daa'immanii Irraa Mana Turuu Ni Barbaachisaa?

Eeyyee, daa'imman qoonqoo dhukkuba qoonqoo ykn ho'a qaamaa qaban mana turuu qabu. Farraa baakteriyaa erga jalqabani sa'aatii 12 booda hanga sochii daree keessatti hirmaachuuf fayyaa ta'ee itti dhaga'amutti gara kunuunsa daa'immanii deebi'uu danda'u.

Maaloo imaammata dhukkubaa sagantaa kunuunsa daa'ima keessanii hordofaa.

Wabiiwwan

American Academy of Pediatrics (Akkaadaamii Daa'immanii Ameerikaa)

- Managing Infectious Diseases in Child Care and Schools, 6th Edition. Pages 179-180
- Caring for our Children, Chapter 3 Health Promotion and Protection, 3.6 Management of Illness, 3.6.1 Inclusion/Exclusion Due to Illness

Centers for Disease Control & Prevention (Wiirtuuwwan To'annoo fi Ittisa Dhukkubaa)

- Group A Streptococcal (GAS) Disease. <https://www.cdc.gov/groupastrep/diseases-public/strep-throat.html>